

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน ของพระอริการปี สมาจาโร
2. ศึกษาบทบาทการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีอีสาน ของพระอริการปี สมาจาโร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน ที่ผลิตโดยพระอริการปี สมาจาโร เข้าอาวาสวัดอัมพวัน บ้านหนองแวงด่อน ตำบลงัวบา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ในประเด็นดังนี้

- 1.1 วัสดุที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน
- 1.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน
- 1.3 ขั้นตอนและวิธีการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน

2. การศึกษาบทบาทการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีอีสาน ของพระอริการปี สมาจาโร จะศึกษาตามประเด็นดังนี้

- 2.1 บทบาทของคนตรีอีสานในชุมชนบ้านหนองแวงด่อน
- 2.2 วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีอีสานของพระอริการปี สมาจาโร

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล

- 1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเอกสาร

ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสาน
- 1.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีอีสาน
- 1.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

- ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สนใจ ณ วัดอัมพวัน บ้านหนองแวงค้อน ตำบลงัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามจึงได้พิจารณาคัดเลือกให้พระอธิการปี สมาจาโร เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการเผยแพร่ความรู้ความสามารถในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้มีงบประมาณสนับสนุน 30,000บาท เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน สำหรับผู้ที่มีความสนใจต้องการเรียน สามารถไปเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น โครงการฝึกอบรมการทำพิน โบราณอีสานยังเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนมาจนถึงปัจจุบันนี้

วัสดุที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน

ลักษณะของไม้ที่พระอธิการปี สมาจาโร ใช้ทำพินมีอยู่ 4 ชนิดได้แก่ ไม้ขนุน จะใช้ทำพินไฟฟ้าและพินโปร่ง ไม้ชิงชัน ไม้ประดู่ ไม้พยอม นิยมใช้ทำพินไฟฟ้าและพินเบสไฟฟ้า

1. ไม้ขนุน เป็นไม้ยืนต้นที่ทรงพุ่มและค่อนข้างสูงมีขนาดของลำต้นที่ตรง เนื้อไม้สำหรับใช้ทำพิน ควรเป็นแก่นของไม้ขนุนที่มีอายุตั้งแต่10 ปีขึ้นไป

2. ไม้ชิงชัน เป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดสูงใหญ่ มีความประมาณ 25 เมตร มีลำต้น เจริญเติบโตได้ดีในป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง เป็นไม้เนื้อแข็งมีลายไม้สวยงาม ส่วนที่นำมาทำเครื่องดนตรีคือ ไม้ที่ได้จากลำต้นที่มีอายุประมาณ70 ปีขึ้นไป

3. ไม้ประดู่ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มีลำต้นสูงถึง20เมตร และโตถึงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 เมตร ขึ้นได้ดีในป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง ไม้ประดู่เป็นไม้เนื้อแข็ง เนื้อไม้เป็นสีน้ำตาลปนเหลือง แก่นสีน้ำตาลปนแดง ส่วนของ ไม้ประดู่ที่ช่างนิยมมาทำพินคือไม้กระดานที่แปรรูปมาจากลำต้น

4. ไม้พะยุงเป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดกลางสูงประมาณ 25เมตร ขึ้นได้ดีในป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ไม้พะยุงเป็น ไม้เนื้อแข็งมีสีน้ำตาลปนเหลือง ส่วนที่ใช้ในการทำพินคือการแปรรูปจากลำต้น

อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน

1. ส่วนไฟฟ้า
2. เลื่อยเครื่องไฟฟ้า
3. เครื่องขัดละเอียด
4. ส่วนตั้งโต๊ะ
5. รูเตอร์
6. เครื่องหินเจียขัดหยาบ
7. เลื่อยมือ
8. กบไสไม้

ขั้นตอนและวิธีการผลิตเครื่องดนตรีอีสานของพระอริการปี สมาจารโ

1. นำไม้แปรรูปที่ได้จากลำต้นเป็น ไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีความยาว 1.30 เมตร หนา 10 เซนติเมตร กว้าง 20 นิ้ว
2. นำแม่พิมพ์วางลงบนแผ่นไม้แปรรูปที่จัดเตรียมไว้
3. ใช้เลื่อยเครื่องตัดเอารูปทรงของพิน ออกจากไม้แปรรูปที่ร่างไว้
4. ใช้มีด ได้ตกแต่งสวนหลังของคอปพินออกประมาณครึ่งหนึ่งของคอปพินทั้งหมด
5. ใช้กบไสไม้ไสด้านหน้า ด้านหลังของพินให้เป็นพื้นเรียบ
6. ตกแต่งรูปทรงของพินด้วยการใช้เครื่องหินเจียขัดหยาบ
7. ใช้เลื่อยมือเจียนเอาฝาโปรงพินออก เป็นแผ่นกระดานขนาดหนาประมาณ ๑ เซนติเมตร เอาไว้สำหรับปิดประกบเข้าไปเป็นแผ่นหน้าของเต้าเสียง เมื่อขุดโพรงเต้าเสียงแล้ว
8. ใช้สว่านตั้งโต๊ะเจาะในส่วนของโปรงพินออกประมาณครึ่งหนึ่งของความหนาทั้งหมด
9. ใช้รูเตอร์เจาะที่สำหรับติดลูกบิด ซึ่งควรเจาะในตำแหน่งกึ่งกลางของหัวพิน จากนั้นใช้สว่านเจาะรูลูกบิดด้านข้างสาม รู ให้สองรูอยู่ข้างบนอีกรูหนึ่งอยู่ด้านล่างของหัวพิน
10. ตกแต่งตัวพินโดยใช้เครื่องขัดละเอียดขัดให้ทั้งทั้งตัวพิน
11. นำฝาโปรงพินที่เลื่อยออก มาเจาะรูเสียงบริเวณกึ่งกลางของฝาโปรงพิน โดยใช้สว่านไฟฟ้าเจาะให้ทะลุแล้วใช้เลื่อยจลุเลื่อยตามลักษณะของคอนแทร์คที่แตกต่างกัน
12. นำคอนแทร์คมาติดเข้ากับรูเสียง พร้อมกับเชื่อมต่อวงจรไฟฟ้าของพิน เข้ากับตัวปรับความดัง-เบาของเสียง(volume) ตัวปรับเสียงทุ่ม-เสียงแหลม (Tone)ค่าความถี่250k และแจ๊คสัญญาณเสียงออก(Out put)
13. นำฝาโปรงพินที่ต่อวงจรไฟฟ้ามาประกบเข้ากับตัวพิน โดยใช้ตะปูเกลียวยึดบริเวณรอบๆ ฝาโปรงพินให้แน่น
14. ใช้สว่านตั้งโต๊ะตกแต่งบริเวณขอบของโปรงพิน ตกแต่งให้สวยงาม
15. ทำที่ยึดสาย โดยจะใช้สว่านเจาะรูสามสาย เข้าที่ด้านหลังบริเวณก้นของโปรงพิน โดยจะเจาะให้ทะลุถึงฝาโปรงพินในระยะห่างที่เท่ากัน
16. ติดห้องหรือสะพานพาดสาย(Bridge) เข้ากึ่งกลางระหว่างที่ยึดสายกับรูเสียง
17. นำลูกบิดมาติดเข้ากับรูที่เจาะไว้ทั้งสามรู
18. นำสายพินทั้งสามสายสอดเข้าที่ยึดสาย หมุนลูกบิดเพื่อขึ้นสายโดยปรับตามระดับเสียงที่ต้องการ
19. ติดหัวโชนหรือหัวประดับ โดยนำเอาหัวโชนมาต่อเข้ากับปลายสุดของหัวพิน

20. คีตกั้นเสียง(Frets) 14 ชั้น ในการคีตกั้นเสียงจะเรียงลำดับจากระดับเสียงที่ต่ำสุดไปหา ระดับเสียงที่สูงสุด คือจากคอกพิมด้านบนมาหาคอกพิมด้านล่าง

บทบาทของดนตรีอีสานในชุมชนบ้านหนองแวงด่อน

ด้านประโยชน์ใช้สอย เครื่องดนตรีอีสานจะถูกนำมาใช้ในการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็น กลองยาว พิณ แคน หรือเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ นอกจากนี้การใช้เกราะ โกร่ง ขอลอ หรือเครื่องตีชนิดอื่นๆ สำหรับผูกคอสัตว์เลี้ยงเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระในการเฝ้าดูแลสัตว์เลี้ยง ก็เป็นวัฒนธรรมที่ได้มีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจากอดีตจนถึงปัจจุบัน หรือแม้แต่การใช้เพื่อเป็นสัญญาณของผู้นำชุมชนเพื่อบอกความหมายต่างๆ เช่น การเรียกประชุม หรือการบอกเหตุร้ายต่างๆ

ด้านพิธีกรรม เครื่องดนตรีอีสานได้ถูกนำมาใช้ประกอบในพิธีกรรมของชาวบ้านอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เช่น โปง ระฆัง กลองเพล ช้อง เป็นต้น หรือการใช้ประกอบพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ เช่น ประกอบพิธีกรรมการรักษาโดยใช้ภูตผี การล่าทรง เป็นต้น

ด้านการแสดงมหรสพ เครื่องดนตรีอีสานเป็นสิ่งที่บอกเล่าถึงวิถีชีวิตของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ของเสียง ลักษณะเฉพาะของทำนอง หรือแม้แต่ลีลาของผู้บรรเลง ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเรื่องราวของวิถีชีวิตของชาวอีสาน การใช้เครื่องดนตรีประกอบการลำ การประสมวงดนตรีอีสานเพื่อการแสดง หรือเพื่อการแห่แหนต่างๆ เป็นการแสดงถึงภูมิปัญญา และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำถิ่นได้เป็นอย่างดี

ด้านงานเทศกาล เครื่องดนตรีอีสานจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสนุกสนาน โดยเฉพาะในงานบุญต่างๆของชาวอีสานที่มีตลอดทั้งปี หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ฮีตสิบสอง” ฮีต มาจากคำว่า “จารีต” และ สิบสอง หมายถึง “สิบสองเดือน” ดังนั้นคำว่า “ฮีตสิบสอง” จึงหมายถึง ประเพณีที่ประชาชนชาวอีสานยึดถือปฏิบัติกันมาในโอกาสต่างๆทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีอีสานของพระอริการปี สมาจารี

พระอริการปีได้ผลิตเครื่องดนตรีอีสานในโครงการฝึกอบรมการทำพิณ โบราณอีสานพร้อมกับเปิดให้มีการสอนการตีพิณให้กับผู้ที่มีความสนใจ ณ วัดอัมพวัน บ้านหนองแวงด่อน ตำบลจัวบา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม ตามโครงการของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 20-29 เมษายน พ.ศ. 2547 การจัดตั้งโครงการครั้งนี้ มีการสำรวจหาบุคคลที่มีความสามารถทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามจึงได้

พิจารณาคัดเลือกให้พระอริการปี समाจาโร เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการเผยแพร่ความรู้ความสามารถในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีนายวิโรจน์ มีแก้ว นายอำเภอวาปีปทุมเป็นประธานในการเปิดโครงการฝึกอบรมการทำพิณโบราณอีสาน ซึ่งในการสอนการผลิตเครื่องดนตรีอีสานและการบรรเลงเครื่องดนตรีอีสานนั้นพระอริการปีมีรูปแบบวิธีการสอน ดังนี้

1. มีการบรรยายประวัติความเป็นมาของพิณก่อนการสอนปฏิบัติ
2. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้เรียน
3. มีการแนะนำส่วนประกอบของพิณให้ผู้เรียน ได้รู้จักทุกส่วนของพิณ
4. การตั้งสายพิณและการแนะนำตัวโน้ต
5. มีการสาธิต แนะนำเพลงลายบรรเลงพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานมีดังนี้
 - 5.1 ลายลำโปงกลาง
 - 5.2 ลายเดี่ยวธรรมดา
 - 5.3 ลายเดี่ยวโขง
 - 5.4 ลายเดี่ยวพม่า
6. ท่องโน้ตลายบรรเลง โดยที่นักเรียนสามารถท่องโน้ตด้วยปากเปล่าได้เอง พระอริการปี समाจาโร จะทำการทดสอบ โดยเลือกสุ่มให้นักเรียนท่องโน้ตลายบรรเลงลำโปงกลางที่ละคน
7. สาธิตการคิดพิณตามโน้ตลายบรรเลงลำโปงกลางให้นักเรียนดู 2-3 รอบ พอจะเป็นแนวทางในการศึกษาขั้นต่อไป
8. คิดพิณตามโน้ตไปที่ละห้องเพลงแล้วให้นักเรียนคิดตามที่ละห้องเพลงจนจบลาย ท่านจะให้นักเรียนคิดพิณตามโน้ตจนคล่อง และจะมีการทดสอบโดยจะเลือกสุ่มให้นักเรียนคิดพิณตามลายบรรเลงลำโปงกลางที่ละคน
9. เมื่อนักเรียนมีความชำนาญในการท่องโน้ต และการคิดพิณตามโน้ตลายบรรเลงลำโปงกลางแล้ว พระอริการปี समाจาโร ก็จะทำการทดสอบโดยให้นักเรียนทุกคนท่องโน้ตและคิดพิณตามโน้ตลายบรรเลงลายลำโปงกลางที่ละคน

พระอริการปี समाจาโร เลือกใช้เทคนิคการสอนคิดพิณตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว เนื่องจากทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว

อภิปรายผล

1. การศึกษาเทคนิคการทำพิณของพระอริการปี समाจาโร นั้น เป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ผลของการศึกษาทำให้ทราบว่าเทคนิคการทำพิณของพระอริการปี समाจาโร จากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงของพิณมาเรื่อยๆ และมีการพัฒนาทางด้านคุณภาพของ

เสียงพินิจเป็นที่ยอมรับของผู้คนในเขตพื้นที่นั้นอย่างกว้างขวาง และยังมียินดีที่จะถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจในการทำพินิจและยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ต่อไปอีกด้วย

2. การศึกษาบทบาทการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีอีสานของพระอริการปี สมาจารโ ผลของการศึกษาทำให้ทราบพระอริการปีเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีอีสาน ไม่ว่าจะเป็นการผลิตเครื่องดนตรีอีสาน การบรรเลงเครื่องดนตรีอีสาน การถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมดนตรีอีสาน การบริหารจัดการเชิงธุรกิจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีอีสาน อีกทั้งพระอริการปี สมาจารโ นั้น มีเทคนิควิธีการสอนคิดพินิจที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจง่าย และอีกประการหนึ่งก็คือการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนหรือผู้ที่มีความสนใจได้เรียนรู้การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ต่อไปอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเทคนิคการสอนคิดพินิจของอาจารย์ท่านอื่นๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่น
2. ควรมีการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY